

Hansjörg Seiler, *Einführung in das Recht*, Zürich 2014, ss. 338

Recenzowana praca jest wyjątkowa chociażby z tego powodu, że w polskiej literaturze przedmiotu trudno odnaleźć taką, która cechowałaby się podobnymi walorami merytorycznymi. Jest tak, mimo iż na kierunku prawa lub administracji polskich szkół wyższych wykłada się prawoznawstwo lub jego podstawy. Nie bez znaczenia dla wartości treści zawartych w tej książce jest to, że jej autor nie tylko uprawia dogmatykę prawa (a mówiąc ściślej, prawa publicznego) na Uniwersytecie w Lucernie połączoną z podstawami prawa i jego teorią, lecz także jest on praktykującym prawnikiem, tj. obecnie austriackim sędzią Sądu Najwyższego (*Der Oberste Gerichtshof*, Wiedeń) i zarazem prezydentem 1. Senatu Cywilnego (*Senatspräsident*)¹.

Wprowadzenie do prawa (Einführung in das Recht) prezentuje się – z punktu widzenia kultury prawnej niemieckiego obszaru językowego – jako opracowanie typowe, czyli podobne do innych prac, jak np. podręcznik H. Honsella oraz T. Mayer-Maly'ego². W ramach ogólnego „wstępu” (wprowadzenia) do prawa autor stawia sobie za cel (s. V) przedstawienie studentom pierwszego roku prawa wiedzy z zakresu poszczególnych jego gałęzi tak, aby mogli oni się zorientować w obcej dla nich dyscyplinie naukowej. Według H. Seilera w jej ramach występują elementy teorii państwa i prawa (m.in. s. 1–77, 101–124), historii prawa (m.in. s. 14, 29–43), filozofii prawa (m.in. s. 31–32, 34–35, 37, 39, 56–58), wprowadzenia do poszczególnych dogmatycznych gałęzi prawa (m.in. s. 77–96, 245–270), metodyki prawa (m.in. s. 181–234), a także logiki prawniczej wraz z wykładnią i argumentacją prawniczą (m.in. s. 183–186, 198–201, 206–215). W tym kontekście autor nie ogranicza się wyłącznie do wiedzy teoretycznej, lecz łączy on podstawową wiedzę prawniczą z praktyką stosowania prawa. Uwidacznia się to w licznych przykładach nierzadko towarzyszących na wielu stronach omawianej pracy (np. s. 79–87), a także w zadaniach ćwiczeniowych dla studenta, umiejscowionych w zakończeniu poszczególnych części książki (np. s. 100, 123–124, 133–134), które odwołują się nie tylko do samych norm prawnych, lecz także do bogatego orzecznictwa Szwajcarskiego Federalnego Sądu Najwyższego (np. s. 133, 135, 137–138, 140). Trafne jest to, że H. Seiler celowo rezygnuje z polemiki naukowej, aby prezentowany przez niego

¹ Zob. <http://www.ogh.gv.at/de/ogh/geschaeftsverteilung> (15.09.2016).

² Zob. H. Honsell, T. Mayer-Maly, *Rechtswissenschaft: Eine Einführung in das Recht und seine Grundlagen*, Berlin–Heidelberg 2015.

wywód cechował się jasnością (s. V). Przy tej okazji odsyła on w każdej partii tekstu do podstawowego piśmiennictwa niejednokrotnie z całego niemieckiego obszaru językowego (np. s. 6, 9, 29). Należy się zgodzić z poglądem autora, że przedmiot opracowania jest w dużej mierze powszechnie zrozumiały w ramach kontynentalnoeuropejskiej kultury prawnej (s. V). Pomimo iż H. Seiler pisze o prawie krajowym, odwołując się zwłaszcza do szwajcarskiego systemu prawa (zob. przede wszystkim s. 89–96, 105–112, 125–129, a także przy omawianiu ogólnoteoretycznych problemów np. s. 135–147), to nie pomija on w żadnym razie oddziaływania na ten system prawa systemu prawa europejskiego i międzynarodowego (zob. np. s. 96–97, 114–116, 118–119, 131–133). Trzeba podnieść w tym miejscu, iż wychodzi on słusznie z założenia, że jedynie znajomość przynajmniej jednego krajowego systemu prawa (w tym przypadku – szwajcarskiego) daje możliwość łatwiejszego wniknięcia w system prawa innego państwa (s. V). Dzieje się to w szczególności z tego powodu, że przybliżone prawo szwajcarskie mogłoby posłużyć za prototyp dla prawa Unii Europejskiej. Jest tak dlatego, że omawiane prawo krajowe posiada nie tylko 26 konstytucji kantonalnych, lecz także np. 26 praw procesowych (administracyjnych, cywilnych, karnych)³. Ma to ścisły związek z niepowtarzalnym bogactwem struktury wertykalnej i horyzontalnej tego systemu, w którym z jednej strony prawo związkowe pozostaje w koherencji z prawem kantonalnym i komunalnym (np. s. 125–126, 129), z drugiej zaś strony tego rodzaju relacja zachodzi na poziomie np. praw kantonalnych; podobnie ma się sprawa w przypadku praw komunalnych (zob. np. s. 127).

Specyficzne dla recenzowanego podręcznika jest to, że stanowi on zarówno rzetelne wprowadzenie do wszystkich gałęzi prawa – i w tym ujęciu może on dobrze służyć studentom pierwszego roku studiów prawniczych – jak i zwięzłe przypomnienie pewnych problemów kluczowych dla studentów ostatniego roku. Ze względu na zachowanie właściwych proporcji pomiędzy szeroko rozumianą teorią prawa a dogmatyką prawniczą, a także dzięki przystępności języka niemieckiego w pełni zrozumiałego w całym obszarze państw niemieckojęzycznych recenzowana praca może być równie pomocna dla niemieckojęzycznego czytelnika, który chciałby uzyskać elementarny wgląd w podstawowe instytucje prawa. Mowa tutaj zwłaszcza o studentach nauk społecznych. Z kolei obcokrajowcom spoza wymienionego obszaru językowego książka ta pozwala opanować fundamentalną wiedzę z prawa szwajcarskiego, dając im możliwość dalszego zgłębienia poszczególnych jego gałęzi. Pomocne w osiągnięciu tego celu są zarówno rozwinięty indeks rzeczowy i osobowy (s. 295–306), gdzie najważniejsze instytucje prawa zostały ujęte w trzech najważniejszych językach urzędowych występujących w Szwajcarii, jak i liczne tabele, schematy (zob. np. s. 157, 162–164, 177–178, 189–191) itp., niewątpliwie ułatwiające lepsze zrozumienie prezentowanych treści.

Podsumowując: można jednoznacznie stwierdzić, iż recenzowana praca jest niezwykle ważna dla przyswojenia sobie podstaw prawoznawstwa, a także god-

³ Bliżej np. s. 92, 127, 129, 131, 257, 259, 261.

na przetłumaczenia na język polski. Powodem jest fakt, że zawarte w niej treści unaoczniają polskiemu czytelnikowi, iż wstęp do prawoznawstwa jest i powinien być rozumiany zdecydowanie szerzej niż ma to miejsce w rodzimej nauce prawa. Ponadto opracowanie to w znacznej mierze obejmuje zagadnienia uniwersalne (mimo zmieniającego się stanu prawnego), a w następstwie tego wydanie drugie omawianego podręcznika zawiera treści doniosłe i aktualne. Można zapewne przypuszczać, iż kwestią czasu jest ukazanie się kolejnego jego wydania, a wraz z nim jego tłumaczenia, co byłoby bez wątpliwości z korzyścią dla polskiej nauki.

Marek Zieliński